

Min demokratiska röst - en demokratipodd med nordiskt perspektiv

Avsnitt 2. Min demokratiska röst

Tillit

TRANSKRIBERING

Li Skarin: Ni håller precis på att ta körkort. Visst är det så?

Felicia Prucha: Ja, precis. Det går så där.

Loke Johansson: Absolut. Snart i mål!

Li Skarin: Härligt Loke, i alla fall. Jag håller tummarna för dig också Felicia. Men när man tar körkort så fattar man ju verkligen hur viktigt det här är att alla följer reglerna och att vi kan lita på att alla andra kan reglerna också följer dem. För missar man högerregeln så är risken stor att man krockar, och litar vi inte på varandra så blir det ju väldigt omständigt och svårt att köra bil och farligt ute på vägarna, eller hur?

Felicia Prucha: Verkligen.

Loke Johansson: Absolut.

Li Skarin: Har du varit med om någon situation Loke än?

Loke Johansson: Ja, jag höll på att köra här inne i stan och bara sprang ett barn framför, det kom ut ett barn ut på vägen!

Loke Johansson: Å hjälp. Det var inte bra. Vi måste lita på att föräldrarna håller i barnen.

Loke Johansson: Ja, men det roliga är att han blev sur på mig för att jag körde och han pekade finger åt mig och jag bara, det är jag som ska peka finger åt dig!

Loke Johansson: Unge! Jag tänker på ett demokratiskt samhälle, så det är precis samma sak som i trafiken. Vi måste kunna lita på varandra för att systemet ska funka. Vi måste kunna lita på att experter verkligen är experter. Att beslut fattas baserat på kunskap, att man inte har gissat sig fram när man fattar beslut. Och vi måste lita på att det inte är någon som har fått betalt för att få igenom ett beslut. I det här avsnittet av poddserien Min demokratiska röst så kommer vi prata om tillit, tillit i förhållande till demokratin. Och jag ska också säga att den här poddserien är ett initiativ av Föreningen Norden och i varje avsnitt så bollar jag olika viktiga frågor tillsammans med gymnasieeleverna Felicia Prucha och Loke Johansson. Vilka är ni då?

Loke Johansson: Jag heter Loke Johansson och är 17 år gammal. Jag kommer från en by som heter Skaulo uppe i norra Sverige i kommunen Gällivare.

Li Skarin: Och du pluggar på gymnasiet just nu?

Loke Johansson: Ja, andra året på gymnasiet, bygg och anläggning.

Felicia Prucha: Jag heter Felicia Prucha och är 18 år. Bor i Stockholm och går andra året på samhällsvetenskapliga linjen på gymnasiet.

Li Skarin: Vi måste kunna lita på att vi alla behandlas lika inför lagen, att alla kvinnor och män, barn och vuxna ska vara lika mycket värda, att alla våra röster är lika mycket värda och att vi har samma möjligheter att ta del av information, nyheter, regler och lagar för att vi ska kunna följa dem annars blir det svårt. Om till exempel regering, riksdag fattar beslut om att det ska bli vänstertrafik igen men ingen vet om det på måndag när vi ska köra till jobbet, så det blir ju svårt att följa lagarna också. Jag tänker på hur viktigt tänker ni det här med tillit? Hur viktigt är det i ett demokratiskt system Felicia?

Felicia Prucha: Jag tror verkligen att det är en av de absolut viktigaste sakerna. En av de grundpelarna i ett demokratiskt samhälle. Det känns jättekonstigt om folk inte litar på staten, eller att valen går rätt till. Då är det ingen som kommer rösta. Det kommer liksom inte fungera från grunden.

Li Skarin: Alltså tilliten är som en basfråga.

Felicia Prucha: Precis. Det är någonting som, nästan en förutsättning att man måste ha för att det ska fungera.

Li Skarin: Loke, har du några tankar kring tillit?

Loke Johansson: Ja, att det är väldigt viktigt. Man ska kunna tänka att jag ska liksom sätta mitt liv nästan i någon annans händer. Jag som håller på att utbilda mig till snickare, jag tänker att man måste ha en stadig grund för byggnaden, annars bygger man bara på den där dåliga grunden då kommer allting rasa. Och så tänker jag är om det inte finns någon tillit i demokratin.

Li Skarin: Jag måste kunna lita på att det hus som du har byggt Loke funkar att gå in i, att jag inte får en planka i skallen. Vi ska också prata om tillitsbegreppet i förhållande till demokratin med våra experter, så klart. Sofia Näsström är professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet och har tänkt och skrivit mycket om demokrati och senast i boken "Demokrati, en liten bok med en stor sak". Sofia är också en internationellt verksam forskare, uppskattad föreläsare och en av våra experter här i poddserien Min demokratiska röst. Vi pratar om tillit i dag. Jag tänkte, har du funderat någonting kring det här? Vad betyder tillit i ett demokratiskt samhälle? Hur viktigt är det med tillit?

Sofia Näsström: Det är viktigt. I samhällen där det inte finns tillit så ökar cynismen. Det vill säga man kan inte lita på någonting och vi kan knappt skilja på vad som är sant eller falskt, eller om någon försöker luras. Så tillit är viktigt i en demokrati. Vi måste lita på att alla våra folkvalda faktiskt gör sitt jobb, att vi kan lita på det, att vi kan lita på att myndigheterna skickade ut rätt siffror och inte försöker ljuga,

att välfärdssystem inte är korrumpierade och så vidare, så att tillit är viktigt. Om vi inte har den tilliten, då minskar vår incitament för att också bete oss rätt. Det kan man tänka till exempel kring skatter, om jag tänker att ingen annan betalar skatt varför ska jag göra det då? Så tillit är viktigt i en demokrati.

Li Skarin: Men det betyder inte att man kan vara helt okritisk och lita på allt, alltid.

Sofia Näsström: Nej, absolut inte, utan en av demokratins starkaste egenskaper är att den också uppmuntrar kritik och att vi måste ju se till att våra institutioner just, det är därför vi har oberoende medier som är så jätteviktigt att vi liksom synar alla de här institutionerna och ser till att det just inte blir korruption. Och demokratin bygger på tillit, en också just på den här kritiken för om du tittar de samhällen som inte har de här institutionerna i form av media som granskar, där ökar korruptionen också och då blir människor väldigt cyniska. "Jag tror inte på det du säger" så kommer någon ny och säger "Men nu ska vi förändra!". Ja, ja, same old.

Li Skarin: Jag tänker om vi tar den här liknelsen igen med bilkörning, när man sitter i en bil, så litar man ju på att den som kör kan trafikreglerna, att den har körkort och att den är förhoppningsvis nykter, man inte somnar vid ratten, att man inte är så trött när man beger sig ut på vägarna. Så man lägger sitt liv i den här personens händer och samma kan man faktiskt säga att det är i en demokrati. Man måste kunna lita på den som styr. Vad tänker ni? Vad händer om man inte kan lita på den som styr?

Loke Johansson: Kan man inte lita så kommer bli mycket svårare. Det kommer inte gå framåt. I stället för att gå fram så står man kvar där man står.

Li Skarin: Vad tänker du?

Felicia Prucha: Jag håller med. Jag tror att det är svårt att utforma ett helt demokratiskt samhälle utan någon slags tillit. Men samtidigt så tänker jag också att det ligger i människans natur att vi litar på varandra. Vi har en grund lithet i våra medmänniskor, vilket får samhället att fungera. Det hade varit kaos annars, det tror jag verkligen.

Loke Johansson: Jag och mina småsyskon, vi brukar spela olika brädspel och ibland kan det ha kommit fram att de har fuskat så att det är viktigt med tillit.

Li Skarin: Vad händer då när de fuskar?

Loke Johansson: De får en utskällning.

Li Skarin: Precis, jag tänker att lika viktigt som det med tillit måste det också vara att vi faktiskt kan vara lite kritiska. Känner du att det finns utrymme för det i det

svenska samhället att våga vara kritisk och ifrågasättande?

Loke Johansson: Ja, det skulle jag säga. Många är väldigt heta i munnen, speciellt om det handlar om att man står bakom skärmen. Där kan man vara riktigt het i munnen.

Li Skarin: Du menar att det är lättare på sociala medier till exempel att sticka ut hakan och vara kaxig och hård.

Loke Johansson: Ja precis.

Li Skarin: Har du upplevt det Felicia?

Felicia Prucha: Ja men jag tycker också det. Jag tycker också att jag upplever i skolan att vi får utrymme för att diskutera och att det är okej att tycka olika och att inte hålla med. Och man kan ibland till exempel ifrågasätta läraren, och det är väldigt viktigt också för att inte låta någon jättedum människa komma till makten för att man litar på människor.

Li Skarin: Jag tänker på valet i USA. Jag vet inte om ni följde det, men det var ju en väldigt infekterad situation efter valet och bland annat så stormades då Capitolium av Trump anhängare som inte var nöjda med valresultatet. Har ni tänkt någonting? Skulle en sådan situation kunna hända i Sverige?

Felicia Prucha: Jag tror inte att vi är där i dag. Vi har inte riktigt det samhällsklimatet. Men jag vill heller aldrig säga aldrig. Om det skulle bli mycket mer polariserat i det svenska samhället, om det skulle bli ännu mer kaos med regering och sånt. Då är det ingenting man kan utesluta.

Li Skarin: Vi ska inte vara så naiva och tro att det här skulle aldrig kunna hända i Sverige.

Felicia Prucha: Nej men precis.

Li Skarin: Känner du samma Loke eller har du någon annan åsikt?

Loke Johansson: Jag känner likadant att man ska inte vara helt säker på att någonting aldrig ska hända.

Cecilia Arensmeier: och äga en ko, och det är inte så länge som vågar inte tänka på. Vad tror du det är? hbk:are. Bekväms ku:s 39. Flera personer kallade är en av de mörkaste dagarna i amerikansk historia. I sin vildaste fantasi kunde man tro att något sådant här skulle hända, därför att för första så tänker man ju att när det är så här mycket demonstranter i Washington som Trump har kallat dit så måste man ju ha säkerhet kring kongressen som ju sitter i sektioner och ska besluta om

valet och därför det är helt otroligt hur dålig säkerheten var kring Capitolium.

Li Skarin: Sofia Näsström, professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet, en av poddserien Min demokratiska rösts experter. Tror du att något liknande skulle ha kunnat ske i Sverige till exempel?

Sofia Näsström: Svårt att säga. Det finns ett problem i USA som vi har av samma slag i Sverige, och det är just sociala medias algoritmer, det vill säga att vi kan hamna i en viss snurr där vi så att säga förlorar tilliten och där vi påverkas av röster som vill få oss att förlora tillit till systemet. Det är inte så att vi är immuna i Sverige mot det som skedde. Det har skett också i Berlin, försök i Berlin till exempel. Så det finns ingenting som säger att vi i Sverige ska bli immuna mot det.

Li Skarin: Men när du säger det algoritmer menar du också så att vi kan hamna i ett sammanhang där vi bara läser och ser det vi redan så att säga tycker, vi hamnar bara tillbaka i loppet av samma sammanhang.

Sofia Näsström: Ja, och konspirationsteorier där teorier som säger att ja, Anders Tegnell eller myndigheterna vill döda människor och så vidare. Och hör man det tillräckligt ofta, bara umgås med personer som påstår det, då minskar det ju verkligen tilliten så att det här är en grupp med tillitsfrågan också, att vi måste ha media där vi bryter åsikter, där vi får höra andra röster än de som bara tycker som vi. Så konspirationsteorier kan näras av den här typen av av social media.

Li Skarin: Vi zoomar ju in på Norden i den här poddserien Min demokratiska röst, så jag tänker att vi beger oss till Helsingfors och till Peter Stadius, historiker och professor i Nordenstudier. Peter, hur tänker du kring det här? Tror du att en stormning av Capitolium skulle ha kunnat ske i Sverige eller i något av de andra nordiska länderna? Eller är helt enkelt våra demokratiska kultur och tilliten till staten för stark?

Peter Stadius: Jag skulle säga i stället att det är väldigt osannolikt att det hade kunnat ske. För att i USA är de statliga instanserna, hela det statliga maskineriet är ju egentligen inte speciellt starkt. Utan det är delstaterna och den privata sfären som är stark, staten är svag. Men till din fråga, i Norden? I Sverige har det förstås skett väldigt avvikande politiska tragedier på grund av att man inom då främst arbetarrörelsen och kanske överlag det svenska politiska systemet, toppolitiker valt att inte gå omkring med livvakter. Och det finns två politiska mord som vi alla mycket väl känner till som är ett mycket sannolikt resultat av detta. Men en sådan här stormning, jag kan tala för Finlands del. Finska riksdagsbyggnaden, som blev färdigt 1931, står i röd granit. En enorm byggnad som symboliserar den finska självständigheten, symboliserar den finska demokratin, symboliserar den finska tilltron till grundlagar, lagar och regler. Och det stod färdigt 1931, ungefär samtidigt som det i Finland, fanns det en fascistoid rörelse som hette lapporörelsen. Och den hade en bondemarsch in i Helsingfors 1930

och hade sin egen ledare Vihtori Kosola som var någon slags Finlands Mussolini och den utövade olika typer av extra parlamentariska våldsaktioner. De kunde till exempel ordna publika misshandel, misshandla människor som var aktiva inom arbetarrörelsen och kommunister, och helt enkelt ta lagarna i sina egna händer och de hade omringat ett Folkets hus i orten Mäntsäla norr om Helsingfors. Och i det skedet presidenten Svinhufvud själv blåste av och sedan förbjöds verksamheten totalt. Orsaken var nog den att man i Finland hade alltid tänkt enligt en skandinavistisk/nordisk tradition av att lagar ska hållas, lagar ska följas. Och därför tror jag att det här inte skulle ske i Finland, trots att vi har haft en anti-corona protest i Helsingfors i förregår liksom i Stockholm och det är klart att högerpopulistiska partier i Finland som har tagit en mycket mer främlingsfientlig linje sedan några år tillbaka har ett väldigt stort stöd. Men jag tror att det finns en grundbult där att någonting sådant skulle ske så som det är nu i Finland är mycket osannolikt.

Li Skarin: Tack Peter G. Stadius, professor i Nordenstudier och direktör för centrum för Nordenstudier vid universitetet i Helsingfors.

Nyheter: [Nyhetsutdrag]

Li Skarin: Cecilia Arensmeier är universitetslektor i Örebro och Cecilia forskar främst om ungdomars värderingar och kunskaper i demokratifrågor och samhällsfrågor. Hon har också forskat kring utbildningspolitik och undervisar främst i samhällskunskap på lärarutbildningen. Om vi pratar om det med tillit, tror du att en stormning av något liknande som Capitolium skulle kunna ske i Sverige eller i något av de andra nordiska länderna eller är vår demokratiska kultur och tillit till staten för stark för att det ska kunna hända här, vad tror du?

Cecilia Arensmeier: Det är alltid svårt att säga på förhand. Det är alltid lättare att efterklok i sådana sammanhang, men om man ska titta till grunddrivkraften att den här typen av idéer som ligger bakom, som drev det amerikanska exemplet, så finns ju den typen av idéer och organisationer även i nordisk kontext, även om den inte är lika omfattande. Samtidigt så den här ganska grundmurade skepsisen inför en stark stat, en statsapparat som är ganska utbredd i USA, är inte bara den här typen av extrema miljöer, och den typ av vapenlagar man har är ju en väldigt tydligt påtaglig skillnad jämfört med den svenska kontexten. Jag tror att det är dels en betydligt mindre grupp som har långtgående uppfattningar, att våld skulle uppfattas som en bra metod, men själva åsiktsfröna finns nog här också.

Li Skarin: Att det kan finnas den typen av rörelser, det ska vi inte kanske blunda för och tro att det inte skulle kunna finnas i Sverige. Men att det sedan skulle kunna gå så långt, det vet vi inte riktigt.

Cecilia Arensmeier: Nej, inte i nuläget tror inte jag för egen del, men det är alltid väldigt svårt att bedöma. Men det finns saker också, som du nämnde det själv,

att en ganska stark tilltro generellt fortfarande till staten, och det är en väldigt stor skillnad jämfört med den grundläggande inställningen till staten i en amerikansk kontext till exempel. Sedan har vi hela vapenlagskontexten också som skiljer sig väldigt mycket åt.

Li Skarin: Tack Cecilia Arensmeier, universitetslektor vid universitetet i Örebro. Vi har bätt unga människor att höra av sig med deras mest brännande tankar och personliga reflektioner när det gäller olika typer av demokratifrågor. Vi har frågat oss vilka är hoten mot demokratin? Eller hur kan demokratin utvecklas eller vad brinner du för? Och i dag ska vi lyssna på Oscar från Stockholm.

Extern fråga: Min synpunkt handlar om politisk polarisering och ett potentiellt perspektiv på varför det sker. För att få lite kontext över vår historiska situation kommer jag att återge ett känt citat av den tyska filosofen Friedrich Nietzsche. Han sa ungefär "Gud är död och vi har dödat honom. Hur kommer vi någonsin få tillräckligt med mycket vatten för att tvätta blodet från våra händer? Vad är upp och vad är ner? Finns det fortfarande ett upp och ner." På ytan är detta citat ganska tvetydigt. Men vad han menar är att eftersom vi har förlorat tron på Gud har vi tappat vår kollektiva moral compass. Därmed är det omöjligt för en stor mängd människor att enas om vad som är rätt och vad som är fel. Psykologen Carl Jung byggde vidare på detta resonemang och menade att även om de religiösa värderingarna har kollapsat så lever den religiösa instinkten fortfarande kvar och att den i dag får uttryck i allt möjligt, till exempel drogberoende och dyrkan av kändisar. Vad har detta med demokrati att göra, kanske man undrar. Jo, han menade framför allt att den religiösa instinkten får uttryck i tron på politiska ideologier. Ideologier har alltså fyllt det tomrum inom oss som Gud en gång fyllde. Det berättar en historia om det goda samhället och dess principer som man kan leva efter. Detta kan mycket väl jämföras med de heliga orden som en gång skrevs ned i heliga böcker. Men det som är kärnan till hans teori är att en oersonlig tro på att en specifik ideologi är moraliskt sann. Att detta oundvikligen innebär att alla andra ideologier blir motsatsen till din ideologi, det vill säga de upplevs som onda. Från Jungs teorier är detta anledningen till den rådande politiska polariseringen och därmed anledningen till att demokratin håller på att falla. Frågan jag tror att vi alla måste ställa till oss själva är: Vart går min religiösa impuls? Jag anser att detta är extremt viktigt för varje individ att göra, eftersom om du är fast i en ideologi kommer du inte se hela bilden. Jag heter Oscar och går på Anna Whitlocks gymnasium.

Li Skarin: Sofia Näsström, du är professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet och forskar i politisk filosofi och är en av våra experter i poddserien. Jag tänker att Oscar har ett väldigt intressant resonemang måste man jusäga.

Sofia Näsström: Jätteintressant när han pratar om den religiösa impulsen. För man kan säga så här, att demokratin föddes ur en kritik mot just religion, naturhistoria som självklara auktoriteter. Helt plötsligt är framtiden öppen. Då ökar ju osäker-

heten. Det vill säga vi har inte den där religionen längre som Oscar säger, och man kan säga att den moderna demokratin är lite häftig, för vad gjorde den då? Den osäkerheten som kom, att vi inte längre kan lita på någon auktoritet som Gud. Då fördelar vi den osäkerheten jämligt. Så man kan säga att demokratin när du går och röstar, då fördelar vi osäkerheten om framtiden jämligt mellan människor. Vi behöver inte bära den osäkerheten alldeles själv. Så den där religiösa instinkten, och där tror jag, Oskar, är verkligen sant, om demokratin försvagas, då tror jag att den där religiösa instinkten ökar. Då letar vi efter auktoriteter under vilka vi kan böja oss och det är farligt. Så demokrati kan man säga handlar om att vi bär osäkerheten och öppenheten tillsammans.

Li Skarin: Vi har en pågående pandemi. Hur tror du att tilliten mellan medborgare och stat har påverkats av pandemin?

Sofia Näsström: Det är en väldigt svår fråga. Jag tror att det går åt två håll tror jag. Jag tror att den har sjunkit lite, därför att vad vi har sett under pandemin är att sprickor i det moderna samhället har blottats väldigt mycket. Vi ser ju att alla drabbas inte lika mycket av den här pandemin, utan den hänger ihop faktiskt med klass och så. På det sättet har, tror jag, tilliten till att du faktiskt kan få hjälp minskat. Men det finns en annan sida där och det hänger ihop med demokratin. Demokratin handlar om att just börja om, att kunna se att något har gått fel och då kan vi förändra det. I slutändan kan också vara en skjuts till demokratin det här med tillit. Och vi vill ha tillit, vi vill kunna veta att om vi blir sjuka eller så ska det finnas en sjukvård för oss där, det ska inte bero på varifrån det kommer eller i vilken del av landet du bor. Så att det kan också bli en skjuts till ett system där vi börjar förstå att vi kan förlora någonting, nämligen tillit.

Li Skarin: Tack Sofia Näsström, professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet och en av våra experter.

Nyheter: [Nyhetsutdrag]

Li Skarin: Vi beger oss till Helsingfors och till Peter. Peter G Stadius som är professor i Nordenstudier. Peter, tror du att generellt är tilliten mellan medborgarna och staten har påverkats av pandemin i de nordiska länderna?

Peter Stadius: Jag skulle säga för Finlands del så tror jag, jag skulle säga att merparten är ganska nöjda med hur regeringen har hanterat pandemin i Finland, och det har ju på sätt och vis återfört en sådan där politisk styrning. Jag måste säga att vår statsminister har nog visat fram fötterna på ett ganska fint sätt i medierna och sådär, så jag skulle säga att tilliten bland det stora folket i Finland är ganska stor.

Li Skarin: Alltså, du menar att tilliten kanske till och med har stärkts i Finland till staten?

Peter Stadius: Jag skulle säga det, ja.

Li Skarin: Tack Peter Stadius, professor i Nordenstudier och direktör för Centrum för Nordenstudier vid universitetet i Helsingfors. Hur tänker ni kring det här med Coronapandemin? Hur har den påverkat tilliten och tilliten till experter och till staten och så vidare? Svenska folkets tillit till systemet? Vad tänker du Loke?

Loke Johansson: Jag tror att experter från mitt egna perspektiv, alltså, jag vill ju ha ett väldigt starkt tillit med dem som tar fram ett vaccin, att det inte var någonting som slängs ihop, nu har vi ett vaccin och vaccinerar ut människor.

Li Skarin: Du känner att du inte riktigt kan lita på de som styr när det gäller Coronapandemin och de regler och lagar som är

Loke Johansson: Nej, det känns som att de har tagit fram vaccinet väldigt stort.

Li Skarin: Vad tänker du Felicia?

Felicia Prucha: Jag tror, precis som Loke, att det absolut kan skada tilliten, men jag tror också att det skiljer sig från person till person. Som mig till exempel att när man ser att det är massor med människor på badstränder i somras fast inte ska vara det. Eller att experter sa att vi ska inte ha munskydd, men nu ska man det. Att man ändrar sig det förstör ju tilliten. Men sen kan jag också tänka mig att kanske en äldre person har jättemycket tillit, för den har fått jättebra hjälp av sjukvården, har fått vaccin jättetidigt och då kanske dens tillit ökar under här krisen.

Li Skarin: En demokrati förutsätter ett respektfullt samtal. Det handlar ju om att både kunna lyssna på vad andra tycker och själv kunna uttrycka sina åsikter. Och för att en demokrati ska funka så måste ju invånarna kunna känna sig som en del av samhället, att man kan påverka i allmänna val. Man kan känna att man har möjlighet att påverka sin vardag i hemmet, i skolan, på arbetet, i föreningsliv. Och i ett demokratiskt samhälle är också viktigt faktiskt att lära sig om demokrati i skolan och att kunna diskutera med andra vad är demokratiskt och vad är inte demokratiskt. Gör ni det i skolan nu? Pratar ni om demokratibegreppet?

Felicia Prucha: Ja, jag går ju samlinjen så vi har ju väldigt mycket demokratisnack och nästan i varje ämne tar vi upp inte bara demokrati, men kanske mer det sociala perspektivet på saker. Även när det gäller språk eller naturvetenskap eller biologi. Så det tycker jag vi gör.

Li Skarin: Felicia, du går ju på Anna Whitlocks gymnasiet här i Stockholm. Anna Whitlock var en väldigt speciell person som har betytt mycket. Om man tittar apropå det här med demokratiska val och kvinnlig rösträtt, så vem var Anna Whitlock? Vad vet du om henne?

Felicia Prucha: Nej men att hon var en väldigt stark och framåt kvinna som kämpade för kvinnors rätt att rösta och var väldigt före hennes tid i både värderingar och i åsikter. Hon öppnade också skolor och fokuserade mycket på jämställdheten i samhället.

Li Skarin: Hon tyckte att pojkar och flickor ska ha rätt till samma typ av undervisning. Hon införde sexualundervisning, vilket inte fanns på skolorna på den tiden. Jag visste faktiskt inte att den här TV-serien Fröken Frimans krig var baserad på hennes liv.

Felicia Prucha: Nej, det är inte intressant.

Li Skarin: Loke pratar ni demokratifrågor i skolan?

Loke Johansson: Ja, vi har gjort det när jag gick i åk 1 på gymnasiet när vi hade samhällskunskap. Men när vi läser bort olika ämnen så blir det väldigt lite att vi läser om demokrati på grund av att det är samhällskunskap, så att nu i andra året på gymnasiet har inte vi pratat någonting om det. Och jag känner att det är lite dålig kunskap om det på grundskolan från åk 6 till 9.

Li Skarin: Jag tänker Loke, du går ju en praktisk linje. Du går bygg på gymnasiet. Känner du att du saknar mer den typen av undervisning? Teori? Eller är det är anledningen att du har valt en praktisk linje? Att du inte vill plugga för mycket teoretiska ämnen.

Loke Johansson: Ibland kan det vara skönt att inte behöva pluggade det på grund av att jag är väldigt aktiva, jag vill göra olika saker, vill skapa olika saker. Men sen så kan det vara så att det kommer upp någon fakta, och det där vet jag inte alls någonting om. det där vill jag veta mer om. Då får man läsa på om det lite på sin egna fritid.

Li Skarin: Det här var andra avsnittet i poddserien Min demokratiska röst, en serie som ges ut av Föreningen Norden med finansiering från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälletsfrågor. Till varje avsnitt så följer en diskussionsunderlag som alla som lyssnar är välkomna att använda sig av. Underlaget finns att hitta på Föreningen Nordens hemsida. Jag heter Li Skarin.

Loke Johansson: Och jag heter Loke Johansson.

Felicia Prucha: Och mitt namn är Felicia Prucha.

